

Марія ГОЛОВАТЮК

студентка 3 курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
ВСП «Фаховий коледж економіки, права та інформаційних технологій»,
ПЗВО «Кам'янець-Подільський Податковий інститут»,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник:

Валерік ОГАНЕСЯН

канд. екон. наук, викладач економічних дисциплін,
ВСП «Фаховий коледж економіки, права та інформаційних технологій»,
ПЗВО «Кам'янець-Подільський Податковий інститут»,
м. Кам'янець-Подільський

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ БАНКІВСЬКОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

Сучасні фінансові кризи є масштабними, стосуються широкого кола глобальних, цивілізаційних і системних трансформацій і виходять за межі суто економічних реалій.

Внаслідок безпрецедентного з часу запровадження гривні зростання ризиків гіперінфляції та демонетизації економіки, розгортання глибокої банківської кризи й колапсу кредитування реального сектору задачі подолання кризових явищ та забезпечення стабільного функціонування банківської системи і економічного зростання стають завданнями рівня національної безпеки. Українська економіка у 2014-2016 роках увійшла в стан критичного загострення системних ризиків, в якому поєдналися глибокі валютна, банківська та економічна кризи. До системних проблем монетарного, валютного і банківського регулювання додалися форс (мажорні фактори російської військової агресії, несприятливої зовнішньої кон'юнктури, що разом призвели до глибоких кризових наслідків [1].

Аналізуючи кризові процеси безпосередньо у банківській сфері, слід враховувати дві основні причини. По-перше, в сучасній економіці у чистому вигляді банківську кризу ідентифікувати практично неможливо і, на наш погляд, у практичному плані навіть контрпродуктивно. Лише у ретроспективі ми спостерігали прояви секторальної циклічності і кризовості (промисловість, фінанси, банки), а на сьогодні внаслідок диверсифікації та інтеграції ринків, конвергенції регулятивних систем мова йде про кризи соціально-економічні та їх відповідну структуру. По-друге, за причинами, механізмами протікання, масштабами, наслідками і заходами нейтралізації кризи із локальних (національних, регіональних), як правило, трансформуються у глобальні, що достатньо повно досліджено і аргументовано у зарубіжних та вітчизняних наукових працях і експертних оцінюваннях.

Однак не дивлячись на глобальну взаємозалежність сучасних кризових явищ і процесів, у дослідницьких цілях диференційований аналіз криз, на наш погляд, є доцільним і необхідним. Особливо це стосується національних банківських криз, оскільки попри втрату державою важелів впливу на економіку внаслідок глобалізації, банківська сфера із сповна зрозумілих причин постає як виключення із загального тренду, навіть якщо це стосується наднаціональної регуляції у Європейському Союзі.

Вкрай важливою ця проблематика залишається і для України з її ринково не самодостатньою і вразливою для зовнішніх шоків економікою. Сповна обумовленим є інтерес українського експертного середовища стосовно кризи банківської системи України та пошуку шляхів виходу з неї. Так, на професійних конференціях 2015-2016 рр. проводився аналіз органічного зв'язку стану банківської системи з економікою країни та всебічної ролі НБУ в подоланні макроекономічної кризи і розвитку економіки. Особлива увага концентрувалася на трансформації функціональних завдань національного банку в умовах

системної розбалансованості її економіки гостро ставились питання реалізації монетарного суверенітету країни [2].

Сучасний стан практики аналізу й оцінки кризових явищ у банківській системі країни свідчить про необхідність розвитку його теоретичних та методологічних засад, які відповідають меті та завданням управління банківською системою в нових соціально-економічних умовах. Наукове завдання полягає у поглибленні наявних, обґрунтуванні та розробленні нових підходів і практичних рекомендацій щодо розвитку напрямів подолання проблемності банківської системи. До найбільш важливих завдань дослідження належать такі: виокремлення специфічних рис сучасних проблем банківського бізнесу, виділення низки основних факторів, які підвищують ризик банківської діяльності і виступають джерелом виникнення проблем у банків. Взаємозв'язок економічних і банківських криз є загальноновизнаним в економічній науці. Однак і перше і друге часто пояснюють зовнішніми причинами, тобто аналізом процесів по ланцюжку «первісний шок – нестабільність – криза». Першим шоком для банківської системи є економічна криза, яка, своєю чергою, також може бути викликана зовнішніми причинами: технічним прогресом або різким посиленням грошово-кредитної політики [3].

Отже, в умовах глобалізації економічного розвитку фінансова криза характеризується якісно новими ознаками: нестабільністю та диспропорціями функціонування національних фінансових ринків; порушенням рівноваги у валютно-фінансовій сфері; зростанням обсягів суверенної та корпоративної заборгованості; розповсюдженням кризових явищ на регіональному й глобальному рівнях. Виявлені особливості вимагають перегляду підходів до фінансово-економічного регулювання процесів в економіці. Залежно від причин і ступеня стійкості фінансової системи фінансова криза може набирати форми валютної, банківської та боргової кризи різної глибини або будь-якої їхньої комбінації. Основними причинами виникнення банківської кризи є: несприятливі зміни цін на основних міжнародних ринках; переважання частки короткотермінових зобов'язань у структурі зовнішнього боргу; подорожчання національної валюти; високі процентні витрати за внутрішнім боргом; висока вартість запозичень на ринку міжбанківських кредитів; високий рівень ризиків у банківській системі; сповільнення економічного зростання; інфляція; відкритість економіки; валютизація активів банківської системи. Вплив кризи на діяльність банків проявляється наступними негативними проявами. Зокрема, зменшується сукупний банківський капітал; знижується вартість активів; відбувається вилучення клієнтами заощаджень, як наслідок скорочення ресурсної бази банківської системи; погіршується якість та структура кредитних портфелів; посилюється невідповідність між пасивами та активами банків за обсягами та термінами; зменшуються обсяги операцій та прибутків; відбувається скорочення мережі банківських установ та їх філій. З метою подолання зазначених проявів кризи центральні банки зобов'язані розробити антикризові заходи.

Перелік використаних джерел інформації:

1. Аржевіті С.М Система банківська криза в Україні: особливості, причини та шляхи подолання. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2016/5.pdf
2. Банківська криза в Україні: глобальні фактори і внутрішні причини. URL: <http://www.securities.usmdi.org/?p=22&n=94&s=975>
3. Гудзь Ю.Ф., Тузова К.О. Сучасні кризові явища в банківській системі України та шляхи їх подолання. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/17_1_2018ua/20.pdf
4. Пелехата Ю.Б. Банківські кризи: причини виникнення, механізм розвитку та шляхи подолання. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1901/1/Pelekhata%20U.B.,%20BSzm-51.pdf>